Говор високог представника пред Савјетом безбједности Уједињених народа

Вриједи изговорена ријеч.

Господине предсједниче, поштовани чланови Савјета безбједности, даме и господо,

Када сам се обратио Савјету прије шест мјесеци, били смо пред саму 20. годишњицу Дејтонског мировног споразума. То је била прилика да се нагласи колико је Босна и Херцеговина напредовала, али и да се увиди да је још увијек преостало доста посла који је потребно урадити да се обезбиједи трајна стабилност и боља будућност за народ ове лијепе земље.

У таквој ситуацији, 15. фебруара, БиХ је начинила историјски корак поднијевши пријаву за чланство у Европској унији. Босна и Херцеговина је јасно изабрала свој правац, а тај правац је будућност у Европској унији.

Транзиција је, наравно, процес, а не догађај; а трансформација коју ова земља мора проћи на путу према чланству донијеће добро грађанима Босне и Херцеговине. Сходно томе, ми смо потпуно уједињени у пружању подршке овој земљи у њеним настојањима да ступи у чланство Европске уније.

Пред Босном и Херцеговином је без сумње изазован период, али период кроз који ова земља може проћи ако све стране буду радиле заједно и у потпуности поштовале Дејтонски мировни споразум.

* * *

Даме и господо,

Као што сам нагласио у мом обраћању, напредак на терену у задњих шест мјесеци је био неуједначен. И даље је нејасно када ћемо моћи рећи да је Босна и Херцеговина трајно на путу евроатлантске интеграције.

Што се тиче позитивних ствари, као што сам рекао, БиХ је поднијела захтјев за чланство у Европској унији. У вези с тим, власти су такође предузеле кораке на имплементацији Реформске агенде, укључујући и усвајање новог закона о раду у оба ентитета.

У том контексту, желио бих да похвалим значајне напоре које је уложио специјални представник Европске уније у Босни и Херцеговини, Ларс Гунар Вигемарк, који је уистину направио велики искорак.

Иако је напредак који су остварили власти БиХ у реализацији Реформске агенде заиста за похвалу, немојмо изгубити из вида потребу да се темпо реформи убрза. Мора бити много више ургентности у процесу одлучивања.

Са становишта мог мандата у вези са поштивањем Мировног споразума, поздрављам чињеницу да власти у Републици Српској нису предузимале даље кораке на провођењу референдума о надлежностима државног суда и тужилаштва и о овлаштењима високог представника, јер би то било јасно кршење Мировног споразума. Ово је заиста добродошао потез.

Моја тренутна процјена је да, иако референдум још увијек није званично повучен, заиста се чини да је стављен у страну. Међутим, морам да примијетим да су разни политички актери наставили са заговарањем организовања још једног ентитетског референдума о валидности недавне одлуке коју је донио Уставни суд Босне и Херцеговине. У том контексту, требам да нагласим да Мировни споразум експлицитно наводи да су одлуке овог суда правоснажне.

Поред напора који су направљени да се испуне захтјеви Европске уније, ја бих желио да похвалим и напоре органа на укњижби војне имовине на државу Босну и Херцеговину. Ово је услов за активирање НАТО-овог Акционог плана за чланство и један од предуслова које је поставио Управни одбор ПИЦ-а (Савјета за провођење мира) у вези са затварањем ОХР-а.

Позивам органе Републике Српске да омогуће укњижбу такве имовине која се налази на територији тог ентитета, као што то ради Федерација. Ако је органима Републике Српске толико стало да се затвори моја канцеларија, као што упорно наводе, онда треба да остваре резултате који су потребни да се омогући Управном одбору ПИЦ-а да донесе такву одлуку.

Још један углавном позитиван фактор била је и ситуација у региону. Српски премијер Вучић је дао обећање на високом нивоу да ће издвојити значајна донаторска средства за Сребреницу, што је учинило много за унапређење помирења. Два пута је лично посјетио Сребреницу. Такође је одржана и врло значајна прва заједничка сједница двију влада, Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Србије у новембру. То је уистину био позитиван корак напријед. Слична сједница са Владом Хрватске такође је најављена и то је исто тако позитиван догађај.

У ширем региону, прије неколико дана, предсједници Босне и Херцеговине, Хрватске и Турске донијели су одлуку у Загребу да оживе процес трилатералних састанака између ових земаља. Желим искористити ову прилику да подстакнем Босну и Херцеговину и њене сусједе да значајно повећају ниво међудржавне сарадње на добробит свих страна.

* * *

Упркос овом позитивном развоју ситуације, замах који је створен умањило је, нажалост, неколико паралелних догађаја који су се десили у извјештајном периоду.

Спремност неких политичких актера да преиспитују и оспоравају Мировни споразум, укључујући и нове покушаје подривања суверенитета и ауторитета државе и њених институција, и даље баца сјену на позитивне напоре на унапређењу економских и социјалних реформи.

Оштро поларизоване реакције на пресуду Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, у предмету ратног предсједника Републике Српске Радована Караџића, ставиле су у први план потребу за улагањем више напора на помирењу.

Дубоко сам шокиран догађајем када је садашњи предсједник Републике Српске Милорад Додик на високом нивоу организовао отварање студентског дома названог по Караџићу, само два дана прије изрицања првостепене пресуде за геноцид и злочине против човјечности. У нашим земљама би било незамисливо величати лица осуђена за почињене масовне злочине. Овим чином, предсједник Републике Српске је послао поражавајућу поруку онима који су претрпјели ужас и трауму ратног етничког чишћења и ставио себе изван стандарда и моралности цивилизованог свијета.

Такође бих искористио ову прилику да снажно одбацим његову тезу да правичност у транзицијској правди значи процесуирати једнак број ратних злочинаца из различитих етничких група. Ми морамо тражити правду за сваку појединачну невину жртву – свака жртва је жртва, и има родитеље и родбину. Примјена принципа етничког паритета на масовне гробнице или ратне злочинце иде на штету жртава и преживјелих без обзира на националност.

Вријеме свима нама доноси нове изазове, па и Босни и Херцеговини. Тероризмом инспирисан акт који је починио један нападач у Сарајеву 18. новембра, резултирао је смрћу двојице војника Оружаних снага Босне и Херцеговине. Овај напад је још једном подвукао изазове са којима се суочавају органи у Босни и Херцеговини у борби против тероризма.

Још једно забрињавајуће питање је учешће грађана Босне и Херцеговине у страним сукобима. Неки од њих су се вратили и могли би представљати пријетњу по будућу стабилност ове земље.

Осим тога, и даље се догађају инциденти, који прије те да погоршају међунационалне односе. На примјер, поворке које су у марту у Сребреници и другим општинама организовале присталице Војислава Шешеља у знак прославе његове првостепене ослобађајуће пресуде проузроковале су страх међу бошњачким повратницима који још увијек покушавају да нађу начина да се помире са злочинима из прошлости.

Што се тиче других примјера оспоравања Мировног споразума у извјештајном периоду, навешћу чињеницу да је Влада Републике Српске у децембру закључила да ће институције тог ентитета престати сарађивати са СИПА-ом, тј. полицијском агенцијом на нивоу државе, због законито проведене акције у полицијској

станици у Републици Српској у вези са истрагом ратног злочина.

Иако су органи Републике Српске на крају ипак наставили оперативну сарадњу у оквиру потписаног споразума, ово очигледно уплитање политике у рад полиције је неприхватљиво, посебно у вријеме када агенције треба да јачају међусобну сарадњу.

Стална политика заговарања отцјепљења Републике Српске од Босне и Херцеговине, коју заступају представници владајуће странке у том ентитету, посебно њен предсједник, дубоко ме забрињава и покреће суштинска питања о опредијељености неких званичника и политичких странака на пуно поштовање Мировног споразума. У том контексту, ја сам забринут што званична платформа ове странке садржи пријетњу организовања референдума о независности у 2018. години уколико се извјесни услови не испуне.

Користим ову прилику да још једном поновим: Мировни споразум не даје ентитетима право на отцјепљење и сваки покушај измјене Мировног споразума захтијева договор свих страна.

* * *

Даме и господо,

У мој задњем извјештају који сам вам поднио, и поново данас, описао сам прилике које је Босни и Херцеговини пружила Европска унија и колико је од суштинског значаја да њени лидери покажу да су спремни и способни да реализују реформске планове које су сами усвојили, уз истовремено поштовање Мировног споразума.

Ову прилику сада треба зграбити објеручке. То у практичном смислу значи да треба убрзати остварење конкретних резултата. Када вам будем подносио сљедећи извјештај за шест мјесеци искрено се надам да ће се органи власти позабавити овим изазовом са више ургентности. Стога, хајдемо заједно органима власти поставити изазов да реализују сљедеће:

- Објављивање резултата пописа из 2013. године.
- Коначан договор о механизму координације са ЕУ;
- Пуна имплементација одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине, укључујући и одлуке које се односе на изборе у Мостару, државну имовину и 9. јануар, Дан Републике Српске;
- Мјерљив напредак у фискалним и економским реформама, укључујући и испуњавање преосталих услова које је поставио ММФ за нови аранжман;
- И стварни напредак у имплементацији преосталих услова за затварање ОХР-а.

Да би се ови задаци остварили, политички лидери требају да престану повезивати питања у све комплексније и недостижније пакете и да ставе интерес грађана на прво мјесто.

* * *

У закључку, 2016. година може бити година напретка према евроатлантској интеграцији, економском расту и отварању нових радних мјеста, али само ако ова земља уједини снаге и буде дјеловала као једна цјелина. Преиспитивање и оспоравање темељних поставки Мировног споразума није формула за успјех.

Имајући у виду комплексност окружења које и даље преовладава у овој земљи, присуство војне мисије ЕУФОР-а у Босни и Херцеговини са извршним мандатом и даље је од пресудног значаја, што омогућава мојој канцеларији и другима унутар међународне заједнице да испуњавамо наше одговарајуће мандате као и да се грађанима свих националности широм земље улије повјерење да живе у сигурном и заштићеном окружењу.

Ја се заиста надам да ћу вас – моје уважене колеге – за шест мјесеци моћи извијестити о значајним побољшањима заснованим на остварењу конкретних резултата и о ситуацији у којој се у потпуности поштује Мировни споразум.

То је најсигурнији пут напријед за Босну и Херцеговину.

* * *

Желио бих да завршим данашње излагање позитивним вијестима, које нам улијевају охрабрење у нашим напорима на стварању одрживе стабилности у Босни и Херцеговини те упућују на изазове. Прва вијест је мала, готово тривијална, али са ширим симболичним значајем. Ових дана је неколико локалних организација постигло договор да оснују јединствени карате савез за цијелу земљу на државном нивоу. Али и тај малени корак је захтијевао двадесетогодишњи напор како би се достигао овај циљ.

Друга вијест је од већег значаја. Овог викенда, прелијепа џамија Ферхадија у Бањалуци, која је била уништена у рату заједно са осталих 15 џамија у овом граду, биће поново отворена. Ово ће бити догађај са ширим значајем за помирење и толеранцију у овом региону и шире. Очекује се велики број званица из Босне и Херцеговине, Хрватске, Србије, Турске и других земаља. Биће то изразито значајан тренутак не само за Бања Луку него и за човјечанство у цјелини.

Са овим позитивним вијестима, желим вам захвалити на пажњи и континуираној подршци за Босну и Херцеговину.